

Geclusterde openstaande vragen uit de chat inwoneravond 24 maart 2021

Waar is informatie te verkrijgen?

- Krijgen we na deze meeting ook op schrift de keuzes die de gemeente gemaakt heeft?
- Wordt de presentatie ook verzonden aan de deelnemers?

De deelnemers krijgen een link naar de opname van de avond, de presentatie en het verslag van de avond. De informatie is te vinden op www.lochem.nl/windenzon
De antwoorden op de in de chat gestelde vragen volgen later.

Organisatie van de avond

- Deze vorm van inspraak is onder de maat. Om te peilen hoe de bewoners denken zijn fysieke avonden nodig.

De avond is bedoeld als terugkoppelavond, na de eerste twee avonden op 3 en 10 februari waar inspraak mogelijk was. Er zijn nog meer mogelijkheden om uw mening kenbaar te maken. En ook wij hopen dat we op een gegeven moment weer fysieke bijeenkomsten kunnen organiseren.

- Het warmteplan is niet genoemd.

De avond is bedoeld om terug te koppelen over het Lochemse beleid inzake grootschalig zon en wind. De transitievisie warmte is een ander onderwerp.

Procedures beleidskader

- De besluitvorming zou moeten worden plaatsvinden na de gemeenteraadsverkiezingen van 2020. Wat vinden jullie hiervan?
- Zou de wethouder het niet passender vinden om bij een dergelijk belangrijk proces niet de nieuwe gemeenteraadsverkiezingen af te wachten?

De huidige gemeenteraad heeft ingestemd met deze planning. Het college gaat niet over de planning van de raadsagenda, de gemeenteraad bepaalt haar eigen agenda.

- Wanneer en hoe praten we met elkaar over die randvoorwaarden

Het beleidskader grootschalig zon en wind zal mogelijk in mei door het college in ontwerp worden vastgesteld. Vervolgens zal het ontwerp beleidskader gedurende 6 weken ter inzage liggen. In die periode kunt u uw bevindingen schriftelijk kenbaar maken.

Opgave Lochem

- Wat is de achtergrond om o.b.v. aandeel ruimtelijke oppervlakte het gemeentelijke bod onder de RES te bepalen? Op die manier (bebouwing in grote steden, Randstad staat geen windturbines toe) lijkt NL sowieso tekort te komen om de energiestrategie tot succes te maken. We gaan immers ondertussen wel door met (jaarlijks meer) elektriciteit te gebruiken.

Er zijn verschillende systematieken om het aandeel van een gemeente in die landelijke opgave te bepalen. Dit kan gaan om grondoppervlakte, energieverbruik of inwoneraantal. Voor alle drie grootheden kwamen we op dezelfde orde grootte uit voor wat betreft ons aandeel.

In de prognoses voor het toekomstig energieverbruik gaan we ervan uit dat het totale energieverbruik jaarlijks terugloopt. Tot op heden is dit echter nog niet het geval. Dat is zorgelijk en

het kan betekenen dat we aanvullende maatregelen moeten treffen om de gewenste CO2 reductie te behalen. Landelijk, regionaal en lokaal blijven we dit monitoren.

- Waarom leggen we als gemeente niet een zonnepark aan in een woestijn in het Midden-Oosten of in Afrika?

Onze nationale overheid heeft bepaald middels het klimaatakkoord dat we een deel van de energieopgave van Nederland op zee gaan produceren en een deel van de energie op eigen land. Dit past ook bij de definitie die de gemeenteraad van Lochem hanteert bij het begrip energieneutraliteit. Een zonnepark in Afrika komt daar niet in voor en is voor 2030 ook zeker geen realistische optie.

- Wat doen we nu met die 30% die we zojuist geweigerd hebben uit te voeren?

Dat ging om een conceptbod, nog zonder (inspannings)verplichting. Overigens hebben we onszelf ten doel gesteld energieneutraal te worden, wat ruim boven het RES-bod uitgaat.

- Betekent dat er 0,06 op dak moet ? En geen verdere zonnevelden ?

In totaal willen we in de periode tot 2030 0,12 TWh zon gerealiseerd hebben. Dit is onderverdeeld in:

- 0,03 TWh in de categorie grootschalig dak
- 0,06 TWh aan zonnepark reeds vergund
- 0,03 TWh zonnepark nog te realiseren

- Gaat de extra opbrengst van zon-op-dak een vermindering van de windmolens betekenen?

Nee, de extra opbrengst zon op dak betekent een vermindering van de hoeveelheid zon op landbouwgrond.

- Wat zijn overwegingen om voor 1 wind- en max 2 zonneparken te kiezen?

Er is gekeken naar wat realistisch is om te realiseren in de periode tot 2030. Bovendien geeft dit tussentijds (na deze ontwikkelingen) de mogelijkheid om te evalueren.

- Begrijp ik goed dat de gemeente inzet op 1 project met vier windmolens? Staat de ambitie voor 13 molens in 2050?

De gemeente zet in op het plaatsen van 12 MW aan wind in de periode tot 2030. Dit kan bestaan uit 4 windmolens van 3 MW. Dat is de algemene rekensystematiek binnen de RES. Het is echter ook mogelijk dat het vermogen wordt gehaald door minder turbines met een hoger vermogen te plaatsen. Voor de periode na 2030 zijn nog geen ambities vastgesteld, ook al omdat we nog niet weten hoeveel plek er is voor windmolens in onze gemeente. Dit hangt namelijk af van de beleidskaders die gemeenteraad gaat stellen.

Relatie RES en lokaal beleidskader

- Bij dia 1: is RES 1.0 het zelfde als beleidskader?

De RES1.0 is niet hetzelfde als het beleidskader waar het deze avonden om draaide. De RES gaat over regionale afspraken. De RES geeft een inspanningsverplichting aan de deelnemende gemeenten. De bevoegdheid om randvoorwaarden voor wind of zon vast te stellen (via een beleidskader) ligt bij de gemeenteraad.

- De RES is toch bedoeld om tot een regionale aanpak te komen in, in ons geval in de Cleantech Regio. Als iedere gemeente gaat kijken naar haar gebruik en dan zegt, dat ga ik opwekken, is de kans groot dat er grote versnippering op gaat treden. En dat willen we niet.

Daarnaast is de kans groot dat andere gemeenten niet de ruimte hebben om alles zelf op te wekken. Is uitruil van opwekcapaciteit tussen de partners in de Cleantech Regio nog mogelijk

In de regio is gekeken naar een gezamenlijke ruimtelijke strategie voor de plaatsing van zon en wind. Zodra de gemeenteraad de RES1.0 vaststelt verplicht de gemeente zich ook om zich in te spannen om in haar lokale beleid de gemaakte afspraken door te voeren. In de RES1.0 is uitgegaan van wat er realistisch tot 2030 te realiseren is. Daarbij zijn lokale overwegingen ook van belang.

- Hoe kunnen de dorpsraden het RES-proces in Lochem faciliteren

Bovenop de opgave van de omschreven 0,15 TWh, die het college ziet als minimale verplichting, kunnen in dorpen of gemeenschappen initiatieven voor collectieve opwek plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan collectieve opwek op dak of kleine zonnepanelen. Besparingsinitiatieven zijn ook een onderdeel van de totale opgave waarin dorpsraden behulpzaam kunnen zijn. Initiatieven van onderop blijven altijd mogelijk.

- Zijn de hoofdlijnen die de wethouder nu noemt voor zon en wind consistent met wat er in RES 1.0 al op korte termijn misschien wordt vastgesteld

Ja, de huidige lijn past binnen de ontwerp RES 1.0 die vanaf 19 april a.s. ter inzage zal worden gelegd.

- Dus het eigen beleid is uiteindelijk bepalend?

Ja, de RES zien we als een belangrijke bouwsteen voor het lokale omgevingsvisie beleid. Maar de bevoegdheden voor ruimtelijke procedures liggen bij de gemeenteraad.

- De regio is toch groter dan Lochem? In hoeverre gaat de gemeenteraad daarover?

In de regio leggen we gezamenlijke afspraken vast. De gemeenteraden besluiten over de RES1.0. Gemeenten spannen zich vervolgens in om het beoogde resultaat te halen.

- Is de BES onderdeel van de RES of staat dit er 'los' van?

De BES is een BuurtEnergieStrategie en is geen formeel onderdeel van de RES. Het is een initiatief ontstaan vanuit een gemeenschap die zelf positief wil bijdragen aan de energietransitie. Ook wil de gemeenschap kijken naar het eigen landschap en de waarde hiervan.

Draagvlak / participatie

- Hoe denkt de gemeente draagvlak voor de duurzame plannen te meten? Kan er voorafgaand aan de goedkeuring van een plan een onafhankelijk draagvlakonderzoek komen?

In het beleidskader gaan we beschrijven hoe de initiatiefnemer de buurt moet betrekken bij het plan. Er komt – net als bij andere ruimtelijke projecten – geen draagvlakonderzoek voorafgaand aan een plan. Het gaat erom in de procedure alle inhoudelijke argumenten en alle belangen goed in beeld te hebben. De gemeenteraad weegt deze en neemt vervolgens als democratisch gekozen orgaan de besluiten over zonneparken en windmolens.

- Hoe gaan we om met participatie!

Dit gaan we omschrijven in het beleidskader.

- Lokaal eigendom, en daarmee min. 50% participatie, is eigenlijk noodzakelijk om draagvlak te krijgen bij grootschalige projecten. Is de gemeente bereid die 50% als ondergrens te stellen bij vergunningverlening.

Dit zal worden opgenomen in de randvoorwaarden van het beleidskader.

- 50 % participatie ook voor de lopende projecten lijkt me

Nee, bij verleende vergunningen kunnen de voorwaarden niet eenzijdig door de vergunningverlener gewijzigd worden.

- Zijn de investeringen niet veel te groot om minimaal 50% lokaal eigendom te kunnen realiseren

Bij investeringen onderscheiden we eigen vermogen en vreemd vermogen. Het vreemde vermogen is afkomstig van banken of investeerders, dit is vaak een aandeel van 80-90 %. Als we spreken over 50% lokaal eigendom dan hebben we het over 50% van het eigen vermogen. Het gaat dan om 5-10% van de totale investeringssom. En inderdaad, dat zijn grote investeringen. Zonneparken bijvoorbeeld kosten ruwweg 1 miljoen euro per hectare (ontwikkeling, aanleg en onderhoud), wat neerkomt op 50.000 tot 100.000 euro per hectare dat lokaal gedragen moet worden.

Verzekeringen / hypotheken

- Welke maatschappij wil dat verzekeren en hoeveel hoger is de premie?

We gaan er van uit dat deze vraag terugslaat op zon op bedrijfsdaken. Er is geen uitspraak te doen over de hoogte van eventuele verzekeringspremies. Bij de bedrijfsdaken is dit vooral afhankelijk van de constructie en de aangebrachte isolatie. Verzekeringen zijn onderling in gesprek om een waarborgfonds te realiseren voor brandrisico's zodat de premies niet onnodig hoog hoeven zijn.

Landelijk beleid

- Landelijk, waarom wordt vanaf 2023 het bedrag verlaagd bij terugleveren op het net van de stroom die je teveel produceert op enig moment?

Dit is een kabinetsbesluit geweest.

Landschap en natuur

- Gaat de natuur voor een windmolen, gaat leefomgeving voor een windturbine, en kan het niet zo zijn dat we de windturbines niet op land accepteren

Windmolens en zonneparken hebben invloed op natuur en de leefomgeving. Bij de plaatsing van windturbines moet aan randvoorwaarden voldaan worden. Die bieden bescherming aan de leefomgeving en de natuur. Het uitsluiten van windturbines op land maakt dat er meer duurzame energie uit zon gehaald zal worden. Binnen de huidige elektriciteitsvoorziening leidt dit tot een instabieler, minder efficiënt netwerk.

- Naar mijn idee wordt de acceptatie van het leggen van zonnepanelen in het landschap en het plaatsen van windmolens in gebieden die te boek staan als landschappelijk schoon en belangrijk voor toerisme niet groter als het lokaal wordt georganiseerd, daarvoor is het belang van natuurschoon en toerisme veel te groot.

In praktijksituaties blijkt dat de acceptatie van de komst van windmolens of zonneparken groter is bij meer inspraak in het ontwerp en de realisatie en ook groter bij lokaal eigendom.

- In hoeverre is er aandacht voor het voorkomen van de verloedering van het landschap? Na eerdere (schrikbarende) onderzoeken op dit vlak verschenen vandaag ook de resultaten van onafhankelijk onderzoeksplatform Investico, dat 4 van de 10 windmolens worden gebouwd in of strak naast beschermd natuurgebied.

Een feit blijft dat het landschap verandert door de komst van windmolens en zonneparken. Door (boven)regionaal ruimtelijke strategieën te ontwikkelen streven we na dat belangrijke waarden

beschermd worden. Zo is de ruimtelijke strategie van de Cleantechregio voor wind erop gericht dat zichtlijnen in het gebied slechts op enkele plaatsen worden doorsneden. Daarom is ook gekozen voor een clusteraanpak in plaats van losse turbines.

- Het gaat meestal over (beperken van) schade. Kan (inpassing van) wind en zon ook kansen bieden voor natuur en leefomgeving?

De inpassing van duurzame energie kan een kans bieden voor natuur en leefomgeving. De omzoming van zonnepanelen of een windturbine kan een aanvulling zijn op landschapsstructuren. De inrichting van het zonnepark zelf kan biodiversiteit versterken door bijvoorbeeld het inzaaien van kruidenmengels, het plaatsen van bijenhoeven of insectenkasten en door extensief beheer. Ook kunnen er ecologische verbindingzones gecreëerd worden die in het huidige landschap ontbreken. Voor een windturbine is dit uiteraard geen totaaloplossing. Windmolens zullen zichtbaar blijven op grote afstanden.

Wind

In eerdere stadia zijn ook veel vragen over windenergie gesteld. De antwoorden op de eerder gestelde vragen kunt u [hier](#) teruglezen.

- Windturbines in de achterhoek zijn ook niet efficiënt, is hier al rekening mee gehouden?

In de Achterhoek wordt in het algemeen een lagere windsnelheid gemeten. Daar is rekening mee gehouden.

- Bij windturbines in het landschap zijn twee wezenlijke opmerkingen gemaakt. A. De afstand van bewoning naar windturbine (Moet minimaal 10 x tiphoogte worden) en schade die ontstaat aan gezondheid. Het is dus niet zo het komt in de buurt maar vooral de angst om schade en de aanpak van bestuurders die toch straks voor dat wat men aanricht ook aansprakelijk is
- Zijn de reeds geplaatste windturbines in Eefde meegerekend?

Een omgevingsvergunning beoordeelt een initiatief op basis van regels en wetten die gelden voor geluid en andere hinder. Dat neemt niet weg dat ondanks alle zorgvuldigheid omwonenden hinder kunnen blijven ervaren. De gemeenteraad neemt uiteindelijk het besluit en zal ook moeten afwegen om te gaan met voortschrijdend inzicht.

Nee de windturbines bij Eefde (grondgebied Zutphen) zijn niet meegerekend in de ambitie van de gemeente Lochem.

- Aan wat voor wettelijk randvoorwaarden denkt Henk, die hij landelijk wil laten aanpassen?

Bedoeld waren de geluidsnormen, waarover veel zorgen zijn. Dat is een discussie die op landelijk niveau thuishoort en niet door individuele gemeenten gevoerd hoort te worden.

- Als het windaandeel binnen het RES-bod naar beneden gaat, maar het blijven 4 windmolens, betekent dit dat er een max hoogte gaat gelden.

Het windaandeel binnen het bod in de RES1.0 is naar beneden bijgesteld gezien de onderzoeken die op de Veluwe zijn verricht. Er is nader onderzoek nodig om te kijken welke kansen daar liggen. Over hoogtes wordt in het RES-bod niet wat gezegd. In de RES wordt gerekend met een standaardvermogen van 3 MW per molen. Bij lagere hoogte zijn meer molens nodig om hetzelfde vermogen te bereiken.

- Hoe zit het met normenkader voor wind ivm gezondheid omwonenden
- Er wordt veel geroepen over het geluid van windmolens en de slagschaduw. Zijn er data en metingen betreffende deze twee zaken

Hiervoor bestaan wettelijke richtlijnen. [Hier](#) vindt u nadere informatie over de richtlijnen en de beschikbare gegevens omtrent geluid en slagschaduw.

Voorafgaand aan vergunningverlening moet met een planMER (MilieuEffectRapportage) worden aangetoond welke milieu-effecten te verwachten zijn bij de ontwikkeling.

- Aan grote windturbines kleven grote nadelen. Dat roept veel weerstand op, daar waar men over het algemeen voorstander is van de energietransitie. Innovatie is echter ook gaande. Zo zijn er inmiddels windmolens in de vorm van bomen: aantrekkelijk om te zien, dus ook voor toeristen en veel, veel minder risico's voor gezondheid van mens en dier. Ze leveren nog wel weinig kWh op, dat is nu nog zo. Met dergelijke innovaties sluit je echter wel aan op de wens om bij te dragen aan de transitie. Een boom langs een weg in het buitengebied is een heel ander gezicht dan zo'n grote turbine. In hoeverre houdt de gemeente - gezien het temporiseren - ruimte voor dergelijke innovaties? Of houdt ze vast aan de grote turbines

Er zijn veel kleine molens nodig om een grote windturbine te vervangen. Het is duur en het is ook de vraag welke effecten een grote hoeveelheid kleine molens heeft op leefomgeving en vogels. In de geschetste koers sturen we aan op de minimale hoeveelheden duurzame opwek die we tot 2030 grootschalig willen realiseren. Daarnaast is nog veel meer duurzame opwek en besparing noodzakelijk en is er alle ruimte voor de "kleinschaliger" of innovatieve of collectieve initiatieven. We zullen echter in de periode tot 2030 ook een aandeel in de grootschalige opwek moeten realiseren.

- Wanneer staan die vier windmolens er in de gemeente Lochem?

De bedoeling is dat de windmolens in 2030 gerealiseerd zijn.

- Indien er aan de oostgrens van de gemeente Lochem windmolens worden geplaatst dan zal door de gemiddelde windrichting en zonnestand de inwoners van Overijssel hier eventueel last van kunnen hebben. Wordt hier rekening mee gehouden

Er vindt op ambtelijk en bestuurlijk niveau regelmatig overleg plaats met de aangrenzende gemeentes.

- Hoe wil dhr van Zeijts scheuringen in de buurtschappen voorkomen? In buurgemeente Hof van twente is een ontwrichting geweest in 2017 naar aanleiding van voorgenomen windturbine aanvragen

De komst van een windmolen of zonnepark kan tot spanningen tussen inwoners leiden. De gemeente heeft regelmatig overleg met dorpsraden en buurtgemeenschappen, hiermee houdt de gemeente vinger aan de pols. Desgewenst kan mediation worden ingezet. Het gaat er heel erg om hinder en financiële schade te beperken en dat iedereen financieel kan meeprofiteren (dus niet alleen de lusten).

Zon

- Hoe kan het dat er al 50% van de zonneparken vergund zijn, zonder dat er een beleidskader is?

In juni 2018 is een beleidskader grootschalig zon vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin is opgenomen dat er na het bereiken van 100 ha zonnepark een evaluatie zou plaatsvinden. Deze evaluatie heeft in 2020 plaatsgevonden. Vanaf het moment van evalueren tot aan het moment dat

er een aangepast beleidskader is vastgesteld door de raad, neemt de gemeente geen nieuwe aanvragen voor grootschalige zonneparken in behandeling. Mede op basis van die evaluatie wordt het beleid aangepast.

- 0,06Twh vergund zonnepark heeft een nul te veel , moet zijn 06,Twh

Het getal in de presentatie klopt. We gaan uit van de rekenregels dat 1 TWh ongeveer 1227 ha zonnepark betekent. Op basis van de vergunde vermogens komen we tot de conclusie dat 0,06 TWh reeds vergund is.

- Hoera, eindelijk luistert het College: 100 ha zonnepark. Er is genoeg tijd om het nu zorgvuldig aan te pakken. Bekenschot kan in de prullenpak. Zoek nu naar locaties die wel kunnen. Wij (Hans Siemes, red.) praten graag mee. Kijk naar het Hobama voorstel voor punten toekenning aan gebieden die wel en niet kunnen.
- Laat ook lopende parken onder het nieuwe beleidskader zon vallen
- Welke aanvragen voor zonnevelden zijn in procedure ?
- We horen steeds een of twee grote zonneparken. Wat wordt hier concreet bedoeld. Door Bekenschot gaat toch een dikke streep?
- Het kan toch niet zo zijn, dat nu nog zonneparken worden aangelegd waarvan we bij een nieuw beleidskader zeggen, dit hadden we nooit moeten doen

Vergunningen die verleend zijn voor zonneparken kunnen we niet achteraf aanpassen. Er zijn nog twee aanvragen voor zonneparken in behandeling die nog onder de werking van het oude beleidskader vallen. Dit betreft de zonneparken "Ampsen" en "Bekenschot". Deze aanvragen waren al in behandeling voor de start van de evaluatie. De aanvraag voor het zonnepark 'Ampsen' is naar de raad voor besluitvorming. Voor het zonnepark 'Bekenschot' is de initiatiefnemer een planaanpassing aan het voorbereiden.

- Gaat de gemeente een meer actief locatie keuze beleid voeren en zo ja wat zijn de criteria om zo veel mogelijk landbouwgrond (zonneladder) en natuur te sparen?

Ja, de gemeente denkt eraan een tender te gaan uitschrijven voor 1 of 2 zonneparken. Het park/ de parken waarbij voldaan wordt aan de gestelde randvoorwaarden en de hoogste maatschappelijke meerwaarde oplevert mogen gerealiseerd worden. In het nieuwe beleidskader wordt een zonneladder uitgewerkt.

- Wat is de waarde van de grond als er 25 jaar zonnepanelen op gelegen hebben? Verwacht u dat de grond dan nog vruchtbaar/buikbaar is voor de landbouw.

De waarde van de grond na beëindiging van een zonnepark is sterk afhankelijk van de opstelling van de panelen, de uitgangssituatie voordat de panelen geplaatst werden en de keuze voor een eventueel nevengebruik. Wij gaan ervan uit dat het tijdelijk anders bestemmen van de landbouwgrond wel tot verandering leidt, maar geen onomkeerbare gevolgen heeft.

- Wanneer gaat de gemeente de parkeerplaats overkappen met zonnepanelen?

In samenwerking met de regio gaan we hiernaar kijken.

- Wat is het verschil tussen een groter park en een kleinschalig zonnepark?

In het vorige beleidskader zonnevelden lag het onderscheid bij 2 hectare. Het is nog niet volledig duidelijk hoe dit in het nieuwe beleidskader wordt opgenomen.

- In Hengelo gld is zonnepark vrij toegankelijk. Is dat ook mogelijk voor de nog komende parken in Lochem?

In Hengelo Gld is het zonnepark gedurende de dag vrij toegankelijk. 's Avonds worden de hekken rondom het park afgesloten. De buurt heeft zich aangemeld om het openstellen en afsluiten van het zonnepark te organiseren. Het zonnepark de Kwekerij heeft een extensief karakter. Er is sprake van veel nevenfuncties in het gebied. Een dergelijk park kan ook een mogelijkheid zijn binnen de gemeente Lochem.

- Nee, tenzij begint met nee, niet doen! Tenzij wil zeggen alleen bij hoge uitzondering en heel goed gemotiveerd

In deze vraag wordt verwezen naar de zonneladder. In het beleidskader en in de omgevingsvisie zullen we de principes van de zonneladder verwerken.

- Vraag aan Alex, mogen van Natuur en Milieu zonneparken in kwetsbare gebieden zoals ecologische verbindingzones en groene ontwikkelingszones?

Deze vraag is tijdens de presentatie beantwoord. Het antwoord van Alex de Meijer luidde: "Ja dat mag, maar wel onder randvoorwaarden. Natuur en Milieu Gelderland wil liever geen energieopwek in Natura 2000 gebieden en het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Als het net daarnaast is, of in zo'n verbindingzone of in een mooi landschap dan is het wat ons betreft aan de lokale samenleving om te bepalen onder wat voor randvoorwaarden dat zou kunnen. Wij sluiten dat niet uit. Het is sterk afhankelijk van de lokale situatie."

Zon op dak

- Grote daken zitten toch niet alleen op bedrijven?

Dat klopt, ook daken van het maatschappelijk vastgoed of grotere wooneenheden zijn geschikt om een grootschalige zon-op-dak-installatie te plaatsen. De eerste aandacht in het plan van aanpak gaat naar de bedrijven omdat in deze omgeving het elektriciteitsnet vaak zwaarder is uitgevoerd en er dan minder aanpassingen aan het net noodzakelijk zijn.

- Komt de gemeente nog met tegemoetkoming voor kleinere daken, dus minder dan 50 panelen?

De gemeente biedt de mogelijkheid voor een "toekomstbestendig wonen-lening" waarmee u niet zelf hoeft te investeren in zonnepanelen maar daarvoor een lening met een gunstig rentetarief kunt afsluiten. Zonnepanelen op woningen verdienen zich binnen een niet al te lange termijn (5-7 jaar) terug. Van deze mogelijkheid is tot nu toe goed gebruik gemaakt.

- De gemeente kan bij afgifte van vergunningen eisen stellen aan de opwek bij bouw / verbouw
- De gemeente kan vanaf 1 januari zon op dak bij nieuwbouw en verbouwing bedrijven verplichten. Doe dat!

Tot op heden kunnen we het verplicht plaatsen van zonnepanelen bij nieuwbouw uitsluitend via bestemmingsplannen afdwingen. Onder de nieuwe omgevingswet zal dit eenvoudiger worden. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal dit ook een bespreekpunt in de gemeenteraad zijn.

- Gemeente Deventer heeft bepaald dat nieuwbouw op het nieuwe bedrijvenpark, op de daken, vol zonnepanelen moeten worden gelegd ook al hebben zij dat zelf niet nodig

Er wordt overwogen om ook eisen te stellen bij de uitgifte van kavels op het nieuw aan te leggen bedrijventerrein Diekink.

- Worden de woningcorporaties betrokken bij zon op dak

Met de woningbouwcorporaties vinden regelmatig gesprekken plaats. Jaarlijks worden er gezamenlijk prestatieafspraken gemaakt.

- Kan de gemeente niet actief op zoek gaan naar grote daken . Gemeente kan dan de eigenaar benaderen om te kijken of er mogelijkheden zijn voor zon op dak
- Conclusie over bedrijfsdaken voor Gemeente Lochem is dat het percentage zon op bedrijfsdak relatief laag is.

De provincie Gelderland heeft het project “Verzilver uw dak” opgestart. Daarbij zijn alle eigenaren van bedrijfsdaken benaderd. De respons van het project was zeer laag. In de presentatie zijn de belemmeringen op dit vlak ook aangegeven. Veel van deze kwesties kunnen niet op gemeentelijk, regionaal of provinciaal niveau opgelost worden maar vragen inzet op rijksniveau. Via de regio blijven we daarvoor actief lobby voeren.

- Tellen bestaande daken met panelen ook mee?

Bestaande grootschalige zon-op-dak installaties tellen ook mee.

Zon op dak particulieren

- Mensen die geen dak hebben dat geschikt is zouden op hun perceel panelen kunnen leggen. Op dat moment zit het bestemmingsplan in de weg en moeten ze veel kosten maken. Wat gaat de gemeente daar aan doen

In het beleidskader uit 2018 is hiervoor een uitzondering opgenomen. Zonne-Installaties op de grond voor eigen gebruik zijn toegestaan. Bij een oppervlakte kleiner dan 50 m² vallen deze onder de kruimelgevallenregeling. Hiervoor is geen bestemmingsplanwijziging meer noodzakelijk . Zonne-installaties voor eigen gebruik zijn vrijgesteld van leges.

- Als particulier met meer dan 50 panelen moet/kun je dat ergens melden en tellen ze dan mee

Particuliere daken met meer dan 50 panelen tellen ook mee in de RES-opgave. Er is hiervoor geen aparte melding noodzakelijk. De melding bij via www.energieleveren.nl is daarvoor voldoende.

- Waarom geen panelen op woningen meetellen? 10 huizen met 6 panelen = 60
- Tellen daken van particulieren ook mee in het totaal dat een gemeente moet halen?

Deze woningen tellen uiteraard gewoon mee, alleen vallen deze onder een andere sector van het klimaatakkoord, namelijk de gebouwde omgeving.

Andere technieken

- Waarom geen andere oplossingen parallel aan RES opgave we doen het voor ons niet voor Den Haag!

Volledig mee eens. De gemeente blijft ook actief op het gebied van het besparen van energie. Tegelijkertijd wordt bijvoorbeeld ook onderzoek naar de potentie van biogas verricht en kijken we binnen “Aardgasvrij Laren” hoe de warmtetransitie daar zou kunnen plaatsvinden.

- Brussel heeft aardgas tot duurzame energie verklaart, hoe gaat de wethouder hier mee om, ik denk dat we eerst maar eens een stop moeten doen op deze vernieling van het platteland

Het verbranden van aardgas leidt tot uitstoot van CO2 en is dus geen duurzame bron. De opdracht is om deze uitstoot met 49% te verlagen om zo de klimaatverandering zoveel als mogelijk beperken. Met de inzet van energie uit zon en wind dragen we bij aan het verlagen van de CO2 uitstoot. Het landschap verandert hierdoor en we moeten daarom zorgvuldig handelen bij initiatieven voor zon en wind.

- Op dit moment wordt een biogasfabriek gepland in Harlingen met een capaciteit van 20 - 25 ton bio LNG per dag uit plantaardig afval uit de provincie Friesland. De fabriek gaat een oppervlak innemen van 4 ha op een industrieterrein. Omgevingstechnisch een veel lagere belasting dan zon of wind. Iets vergelijkbaars, waarschijnlijk op wat kleinere schaal, lijkt mij een goed idee voor de gemeente Lochem, met een grote agrarische omgeving. Is dit bespreekbaar voor de gemeente Lochem?

De gemeente heeft ondersteuning verleend aan het haalbaarheidsonderzoek om biogas op boerderij schaal te produceren ten behoeve van de industriële processen van Friesland Campina. Via de regio wordt onderzoek gedaan om te kijken in hoeverre mestvergisting op boerderijschaal gevolgd door de opwerking tot groen-gas kan worden ingevoerd in het aardgasnet. Dit zien we als onderdeel van onze energiemix. Los daarvan zullen we echter ook nog steeds zon en wind nodig hebben.

Energie infrastructuur

- Wie draagt de schade als in 2030 blijkt dat we door opgave RES een veel te lage beschikbaarheid hebben van het stroomnet en door uitval bedrijfsschade leiden. wie staat hiervoor garant want hebben we stroomnet met ca 99.99 beschikbaarheid. Is gemeenteraad aansprakelijk of zijn adviseurs aansprakelijk te stellen??

De netbeheerder draagt zorg voor de stabiliteit van het elektriciteitsnet.

- Wil Henk het zonnepark en het windpark op 1 locatie, ivm kosten voor aanleg en kabels?

Uit het oogpunt van het netwerk is het verstandig nieuwe initiatieven van dezelfde kabel gebruik te laten maken (cable pooling). Maar er kunnen andere (ruimtelijke) redenen zijn om wind- en zonneparken juist niet bij elkaar te leggen. Overigens is het niet noodzakelijk dat de initiatieven op dezelfde locatie liggen om cable pooling toe te passen. Wel moet er onderlinge overeenstemming zijn over de aanleg van de kabel.